

Analyse ‘Gevolgen demonsteren op verblijfsvergunningen van internationale studenten en medewerkers’

Stichting PILP

Keizersgracht 177
1016 DR Amsterdam
Nederland

Contact

T +31(0)20 261 0191
M contact@pilp.nu
W pilp.nu

Registratie

KvK 88508536
RSIN 864659246

Inhoud

Inhoud	2
1. Inleiding	3
2. Executive Summary	3
3. Verblijfsvergunningen van studenten en uitschrijving	4
4. Verblijfsvergunningen medewerkers en ontslag	7
5. Veroordeling voor strafbare feiten	8
5.1 Intrekking en afwijzing verblijfsvergunning na veroordeling.....	8
5.2 Strafmaxima voor verschillende strafbare feiten	12
5.3 Burgerlijke ongehoorzaamheid, demonstratierecht en straffen	13
6. Conclusie	15

1. Inleiding

Het recht om te demonstreren is een grondrecht.¹ Studenten en medewerkers van universiteiten en hogescholen hebben dit recht ook op het terrein van onderwijsinstellingen, ongeacht hun verblijfsstatus.² Stichting PILP (“PILP”) heeft veel vragen gekregen van studenten en medewerkers over of het meedoen aan demonstraties op onderwijsinstellingen gevolgen kan hebben voor de verblijfsvergunningen van internationale studenten en medewerkers aan deze instellingen. In bijna alle gevallen zal het meedoen aan een demonstratie geen negatief effect hebben op een inschrijving, arbeidsovereenkomst of verblijfsstatus van demonstranten, maar toch zijn er gevallen denkbaar waarin er wél gevolgen kunnen zijn. Hierbij kan het gaan om uitschrijving, ontslag en/of het kwijtraken van de verblijfsvergunning/het verblijfsrecht.

Deze analyse richt zich op verblijfsvergunningen van internationale studenten en medewerkers uit landen buiten de Europese Unie (“EU”). EU-burgers hebben namelijk verblijfsrecht in Nederland op basis van het Unieburgerschap. Dit verblijfsrecht kan worden ingetrokken om redenen van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid.³ Verder moeten EU-burgers aan verschillende voorwaarden voldoen om langer dan drie maanden rechtmatig verblijf in Nederland te hebben.⁴ Een verdere discussie van deze voorwaarden valt buiten deze analyse. Met ‘internationale studenten en medewerkers’ wordt in deze analyse dan ook bedoeld op burgers van landen buiten de EU.

In deze analyse verkent PILP twee van de meest vergaande mogelijke gevolgen van het meedoen aan een demonstratie voor de verblijfsvergunningen van internationale studenten en medewerkers. Eerst wordt ingegaan op uitschrijving en ontslag door de onderwijsinstelling en het effect hiervan op verblijfsvergunningen van respectievelijk studenten en medewerkers. Hierna wordt besproken wat de gevolgen van een strafrechtelijke veroordeling kunnen zijn voor de verblijfsvergunningen van internationale studenten en medewerkers.

De informatie in deze analyse is een eerste verkenning van mogelijke gevolgen van deelname aan demonstraties op verblijfsvergunningen. Aan deze analyse kunnen geen rechten of aanspraken worden ontleent. Raadpleeg bij situaties waarin deze kwesties spelen altijd een migratie-, straf- of arbeidsrechtadvocaat voor persoonlijk advies.

2. Executive Summary

Studenten en medewerkers hebben ongeacht hun verblijfsstatus het recht om te demonstreren op (hun) onderwijsinstellingen. Enkele deelname aan een demonstratie is geen grond voor het intrekken van een verblijfsvergunning. Gedragingen tijdens een demonstratie kunnen in het uiterste geval wel gevolgen hebben voor de verblijfsvergunningen van internationale studenten en medewerkers. In deze analyse bespreken we twee routes naar het meest vergaande gevolg: intrekking van de verblijfsvergunning. Dit kan via de niet-strafrechtelijke en de strafrechtelijke route gebeuren.

De niet-strafrechtelijke route kan uiteindelijk uitlopen op uitschrijving van de student of op ontslag van de medewerker. Studenten en medewerkers zijn voor hun verblijfsvergunningen afhankelijk van respectievelijk hun inschrijving aan een onderwijsinstelling en hun arbeidsovereenkomst met een werkgever (de onderwijsinstelling). Daarom kan de uitschrijving of het ontslag (negatieve) gevolgen hebben voor hun verblijfsrecht.

---

¹ Het demonstratierecht wordt o.a. beschermd door artikel 9 van de Grondwet waarin de vrijheid van vergadering is neergelegd. Ook artikel 11 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (“EVRM”) en artikel 21 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (“IVBPR”) beschermen de vrijheid van vergadering. De vrijheid van meningsuiting hangt sterk samen met het demonstratierecht.

² Voor een uitgebreide bespreking van het demonstratierecht op onderwijsinstellingen, zie de eerdere analyse van PILP ‘Analyse ‘Richtlijn protesten universiteiten en hogescholen’ en het demonstratierecht’. Te raadplegen via: <https://pilp.nu/juridische-analyse-demonstreren-op-universiteiten-en-hogescholen/>.

³ Art. 8.7 jo. 8.8 Vreemdelingenbesluit 2000 (“Vb”).

⁴ Art. 8.11&8.12 Vb.

Studenten kunnen worden uitgeschreven door de onderwijsinstelling wanneer de student huisregels en ordemaatregelen overtreedt en hierbij ernstige overlast veroorzaakt. Dit is echter een uiterst middel, dat onderwijsinstellingen alleen in bijzondere gevallen kunnen gebruiken. Het is onduidelijk wat er onder ‘ernstige overlast’ valt. Bij PILP zijn op het moment van schrijven geen zaken bekend van onderwijsinstellingen die studenten hebben uitgeschreven omdat zij deelnamen aan een demonstratie. Voorafgaand aan uitschrijving zal de onderwijsinstelling eerst in gesprek gaan met de student en deze waarschuwen of schorsen. Zoals gezegd is uitschrijving een uiterst middel.

Werknemers kunnen worden ontslagen door hun werkgever, de onderwijsinstelling. Het is afhankelijk van het type verblijfsvergunning of en hoe lang de werknemer heeft om een nieuwe baan te zoeken, voordat overgegaan wordt tot intrekking van de verblijfsvergunning. Hier geldt wederom dat niet zonder meer tot ontslag overgegaan wordt of kan worden – dit is eerder uitzondering dan regel. Ook in dit geval zal ontslag vooraf gegaan worden aan mildere maatregelen, zoals gesprekken en (officiële) waarschuwingen.

Hiernaast kan een verblijfsvergunning ingetrokken worden of de aanvraag tot verlenging hiervan worden afgewezen wanneer iemand veroordeeld wordt voor een strafbaar feit. Dit geldt voor zowel studenten als medewerkers en hierbij speelt in ieder geval mee om wat voor strafbaar feit het gaat en hoe lang de persoon in kwestie al (rechtmatig) in Nederland verblijft. Een overtreding van de Wet openbare manifestaties (“**Wom**”) kan op zichzelf niet leiden tot intrekking van de verblijfsvergunning. Alleen het niet aanmelden van een demonstratie en het niet houden aan voorschriften gesteld aan de demonstratie door de burgemeester kunnen dus in beginsel niet leiden tot intrekking van de verblijfsvergunning. Enkele deelname aan een demonstratie levert nooit een strafbaar feit op. Er moet meer aan de hand zijn voordat sprake kan zijn van een strafrechtelijke veroordeling. De bescherming van het demonstratierecht en burgerlijke ongehoorzaamheid kan een mitigerend effect hebben op de strafbaarheid van gedragingen en op de strafmaat na veroordeling. In verschillende zaken concluderen rechters dat bepaalde acties geen strafbaar feit opleveren of niet tot straf leiden vanwege de bescherming van het demonstratierecht, met name wanneer geen sprake is van geweld. Dit hoeft echter niet zo te zijn; wanneer er een strafbaar feit wordt gepleegd tijdens een demonstratie kan er een veroordeling volgen en kan de rechter een straf opleggen.

Concluderend kan worden gesteld dat deelname aan een demonstratie geen effect zal (moeten) hebben op de verblijfsvergunning van internationale studenten en medewerkers van onderwijsinstellingen. Demonstreren is een grondrecht waar iedereen van gebruik kan maken. In uitzonderlijke gevallen is het echter mogelijk dat gedrag tijdens een demonstratie impact heeft op de verblijfsstatus van een student of medewerker. Het is in dat geval verstandig om persoonlijk advies in te winnen van een advocaat.

3. Verblijfsvergunningen van studenten en uitschrijving

Internationale studenten (van buiten de EU) zijn voor hun verblijfsvergunning vaak afhankelijk van inschrijving aan een onderwijsinstelling. Dit hoofdstuk richt zich op de verblijfsvergunning voor WO- en Hbo-studenten. Dit type verblijfsvergunning loopt via de onderwijsinstelling waar de student aan studeert. De onderwijsinstelling, ook wel ‘de referent’⁵ genoemd, controleert of de student voldoet aan de voorwaarden voor een verblijfsvergunning (zoals het beschikken over voldoende middelen) en legt hiertoe een verklaring af bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (“**IND**”). De IND verleent de verblijfsvergunning aan de student.⁶ De onderwijsinstelling fungeert dus als schakel tussen de student en de IND, en geeft ook door aan de IND wanneer de student haar inziens niet meer voldoet aan de voorwaarden voor de verblijfsvergunning.

---

⁵ Een onderwijsinstelling moet aan verschillende vereisten voldoen om als referent erkend te worden door de IND, zie art. 2a-2h Vreemdelingenwet 2000 (“**Vw**”) & art. 1.20 Vb.

⁶ Zoals ook uitgelegd door de Raad van State in 8 oktober 2020, [ECLI:NL:RVS:2020:2398](#), r.o. 2.2 en in de toelichting bij art. 3.41 Vb.

Verblijfsvergunningen kunnen in beginsel worden ingetrokken als niet meer wordt voldaan ‘aan de beperking waaronder de vergunning is verleend of een voorschrift dat aan de vergunning is verbonden’.⁷ Een verblijfsvergunning wordt namelijk altijd verleend met een specifiek doel, zoals asiel, werk, gezin of een studie. De verblijfsvergunning voor bepaalde tijd, voor studie, kan in ieder geval om twee specifieke redenen worden ingetrokken. Ten eerste als de houder daarvan ‘niet meer studeert aan een (...) als referent erkende onderwijsinstelling’.⁸ Ten tweede als de houder van de verblijfsvergunning onvoldoende studievoortgang boekt.⁹ Eén van de voorwaarden voor een studie-gerelateerde verblijfsvergunning is dus dat de houder hiervan ingeschreven is of zal worden aan een (als referent erkende) onderwijsinstelling.¹⁰ De verblijfsvergunning van de internationale student is verbonden aan diens inschrijving aan een onderwijsinstelling. Uitschrijving van de onderwijsinstelling zal daarom gevolgen hebben voor de verblijfsvergunning.

De onderwijsinstelling kan tot uitschrijving van de student overgaan, maar dit gebeurt niet vaak. Meer praktisch kan uitschrijving plaatsvinden wanneer het collegegeld niet wordt betaald¹¹ of vanwege een negatief studieadvies aan het einde van het eerste studiejaar.¹² Binnen de context van demonstraties op onderwijsinstellingen is echter voornamelijk de uitschrijving wegens het overtreden van huisregels en ordemaatregelen relevant. Dergelijke overtredingen kunnen leiden tot de beëindiging van de inschrijving voor één jaar of, wanneer ernstige overlast wordt veroorzaakt binnen de gebouwen en terreinen van de instelling en waarbij de overlast na aanmaning niet gestaakt wordt, tot een definitieve uitschrijving.¹³

Wanneer sprake is van ‘ernstige overlast’ is onduidelijk. Dit concept is zowel in de jurisprudentie als in de wetgeving niet verder gedefinieerd. Duidelijk is dat het moet gaan om overlast met impact op de fysieke omgeving van de onderwijsinstelling. Dit kan ook zien op gedragingen in de digitale omgeving wanneer de overlast voelbaar is in de fysieke omgeving van de onderwijsinstelling.¹⁴ De verwijdering of uitschrijving van de student moet gericht zijn op de bescherming van die fysieke omgeving.¹⁵ Hierbij kijkt de rechter kijkt naar de inbreuk die de student maakt ‘op een veilig werk- en leerklimaat’.¹⁶

Van de bevoegdheid tot uitschrijving op deze grond (dus na het veroorzaken van ernstige overlast) kan alleen in bijzondere gevallen gebruik gemaakt worden wanneer het voor langere tijd verwijderen van de student noodzakelijk is.¹⁷ De uitschrijving van de student moet proportioneel zijn in verhouding tot de ernst van de overtreding. Het is tevens aan het instellingsbestuur om te motiveren dat de uitschrijving proportioneel is.¹⁸ Verder dient het instellingsbestuur de student ‘een reële mogelijkheid te bieden om ander gedrag te vertonen’.¹⁹ De onderwijsinstelling kan dus niet zonder meer overgaan tot uitschrijving van de student. Het gaat om een

⁷ Art. 18 lid 1 sub f jo. art. 19 Vw.

⁸ Art. 3.91b lid 1 sub a Vb. Dit ziet op de situatie dat de onderwijsinstelling niet meer als referent is erkend of dat de specifieke opleiding de accreditatie verliest (Nota van toelichting bij art. 3.87a Vb, Stb. 2010, 307). De vreemdeling die te goeder trouw is krijgt drie maanden om een andere instelling/opleiding te vinden en de studie te vervolgen (art. 3.91a Vb). De Rechtbank Den Haag heeft voorts bepaald dat het enkele niet langer optreden van de universiteit als referent onvoldoende is om de verblijfsvergunning in te trekken. In de onderliggende zaak ging het om een student met onvoldoende studievoortgang waarna de universiteit aan de IND heeft gemeld niet langer als referent op te treden. De student is echter niet uitgeschreven door de universiteit en voldeed tijdens de bezwaarprocedure wel aan het studievoortgang-vereiste. De rechtbank oordeelt dat deze omstandigheden alsmede het evenredigheidsbeginsel en art. 8 EVRM onvoldoende zijn meegenomen in het besluit (Rechtbank Den Haag 26 april 2022, ECLI:NL:RBDHA:2022:3952).

⁹ Art. 3.91b lid 1 sub b Vb. Om dezelfde redenen kan het verzoek tot het verlengen van de verblijfsvergunning worden afgewezen, zie art. 3.87a Vb.

¹⁰ Art. 3.41 Vb. Ook in de Europese Studierichtlijn (Richtlijn 2016/801/EU), waar deze regeling op is gebaseerd, is bepaald dat lidstaten een verblijfsvergunning kunnen intrekken of kunnen weigeren deze te verlenen wanneer de desbetreffende persoon niet meer voldoet aan bepaalde vereisten (Art. 21 lid 1 sub a Studierichtlijn). Eén van deze vereisten voor studenten is dat de student moet aantonen dat ze zijn ‘aangenomen door een instelling voor hoger onderwijs om daar een studieprogramma te volgen’ (Art. 11 lid 1 sub a jo. art. 21 lid 1 sub a Studierichtlijn). De verblijfsvergunning van een student is dus afhankelijk van diens inschrijving aan een onderwijsinstelling.

¹¹ Art. 7.42 lid 2 Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (“WHW”).

¹² Art. 7.8b lid 5 WHW.

¹³ Art. 7.57h WHW.

¹⁴ Raad van State 18 oktober 2023, ECLI:NL:RVS:2023:3842, r.o. 7.4.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Raad van State 31 mei 2023, ECLI:NL:RVS:2023:2088, r.o. 2.

¹⁷ *Kamerstukken II* 2008-09, 31821, nr. 3, p. 63.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

uiterst middel dat proportioneel ingezet moet worden en waarbij de student de kans moet krijgen om diens gedrag aan te passen.

De jurisprudentie bevestigt dat het beëindigen van de inschrijving van een student ‘een uiterst middel’ is.²⁰ De tijdelijke verwijdering of definitieve uitschrijving heeft ‘geen punitief karakter (...) gericht op leedtoevoeging’ maar is een ordemaatregel om ‘de goede gang van zaken’ op onderwijsinstellingen te verzekeren.²¹ Het doel is om een ‘bevorderlijk onderwijsklimaat tot stand te brengen’.²² Het uitschrijven van de student is dus geen straf voor de student, maar moet het onderwijsklimaat en de gang van zaken op de onderwijsinstelling dienen. Dit betekent dat uitschrijving niet kan plaatsvinden als straf voor het overtreden van een regel door de student: de uitschrijving moet nodig zijn om de goede orde te bewaren op de onderwijsinstelling. Het is hierbij aan de onderwijsinstelling om deze noodzaak aan te tonen.

Een strafrechtelijke veroordeling is niet vereist voor uitschrijving door de onderwijsinstelling.²³ Ook geldt een ‘andere bewijsmaatstaf dan in de strafrechtelijke procedure’ en mag het college van bestuur ‘alle beschikbare informatie, ongeacht de vorm waarin die was aangeleverd’ betrekken bij zijn beoordeling.²⁴ Er gelden dus, logischerwijs, minder strenge regels voor een uitschrijving dan voor een strafrechtelijke veroordeling.

Bij PILP zijn op het moment van schrijven geen gevallen bekend van uitschrijving van studenten door onderwijsinstellingen in de context van demonstraties of vergelijkbare situaties. Gevallen van uitschrijving die bij de rechter terecht kwamen, gingen vaak om zaken als herhaalde intimidatie en bedreiging van medestudenten of werknemers van de onderwijsinstelling. Zo ging het eens over een uitschrijving van een student na het geven van meerdere waarschuwingen over een structureel klachtenpatroon van grensoverschrijdend gedrag jegens andere studenten.²⁵ In een andere zaak ging het over een student die zich op datingsites voordeed als medestudenten en afspraken maakte met mannen die vervolgens naar het huis van de medestudenten kwamen.²⁶ In het licht hiervan is de student ook een contactverbod met een medestudente opgelegd.²⁷ Het gaat dus om uitzonderlijke en verregerende situaties.

Een recent voorbeeld van sancties naar aanleiding van deelname aan demonstraties zijn de sancties opgelegd door het Amsterdam University College (AUC) aan zes studenten vanwege hun vermeende betrokkenheid bij studentenprotesten over Palestina op de campus. Het ging hier om formele waarschuwingen en sociaal-politieke schorsingen.²⁸ PILP stond deze studenten bij in hun bezwaren tegen de sancties. De studenten hebben aangevoerd dat de besluiten onvoldoende gemotiveerd waren en de sancties disproportioneel. In reactie op de bezwaren heeft AUC de sancties ingetrokken.²⁹

De conclusie van het bovenstaande is dat uitschrijving kán leiden tot het verliezen van de verblijfsvergunning als de student wordt uitgeschreven door de onderwijsinstelling. Uitschrijving wordt echter alleen in uitzonderlijke situaties als middel ingezet door onderwijsinstellingen: het gaat om een uiterst middel voor bijzondere gevallen. Daarbij moet de uitschrijving proportioneel zijn ten opzichte van de ernst van de gedragingen van de student. Het zal dus niet snel voorkomen dat een student wordt uitgeschreven door de onderwijsinstelling wegens het deelnemen aan een demonstratie op het terrein van de onderwijsinstelling. Het is echter wel mogelijk. In dat geval zal uitschrijving kunnen leiden tot verlies van de verblijfsvergunning, aangezien dan niet meer wordt voldaan aan het verblijfsdoel van de vergunning.

²⁰ College van Beroep voor het Hoger Onderwijs 10 augustus 2021, 2021/067 en 2021/067.1, r.o. 2.6 (te raadplegen via: <https://www.raadvanstate.nl/overrvs/bestuursrechtspraak/studentenzaken/jurisprudentie-cbho/>).

²¹ College van Beroep voor het Hoger Onderwijs 26 juni 2019, 2019/156, r.o. 2.5.1 (te raadplegen via: <https://www.raadvanstate.nl/overrvs/bestuursrechtspraak/studentenzaken/jurisprudentie-cbho/>).

²² Ibid.

²³ Raad van State 31 mei 2023, [ECLI:NL:RVS:2023:2088](https://www.raadvanstate.nl/overrvs/bestuursrechtspraak/studentenzaken/jurisprudentie-cbho/), r.o. 7.1.

²⁴ Ibid.

²⁵ Raad van State 18 oktober 2023, [ECLI:NL:RVS:2023:3842](https://www.raadvanstate.nl/overrvs/bestuursrechtspraak/studentenzaken/jurisprudentie-cbho/).

²⁶ Raad van State 31 mei 2023, [ECLI:NL:RVS:2023:2088](https://www.raadvanstate.nl/overrvs/bestuursrechtspraak/studentenzaken/jurisprudentie-cbho/).

²⁷ Ibid.

²⁸ De sociale-politieke schorsing door AUC hield onder meer in dat de student niet voor AUC kon werken als student-assistent, niet in het buitenland kon studeren en uitvoerig strafwerk moest maken in de vorm van een schrijfpodracht.

²⁹ Lees meer over deze zaak op <https://pilp.nu/sancties-protesterende-studenten-ingetrokken/>.

4. Verbljfsvergunningen medewerkers en ontslag

Ook internationale medewerkers van onderwijsinstellingen hebben het recht om te demonstreren op hun onderwijsinstelling ongeacht hun verblijfsstatus. Zeker in het licht van de democratie op onderwijsinstellingen en het bijzondere belang van discussie en debat op onderwijsinstellingen, hebben werknemers van deze instellingen het recht om te demonstreren.³⁰

Omdat verblijfsvergunningen van internationale medewerkers (van buiten de EU), vergelijkbaar met die van internationale studenten, afhankelijk (kunnen) zijn van hun arbeidsovereenkomst, kan deelname aan een demonstratie impact hebben op de verblijfsvergunningen van deze medewerkers. In het meest vergaande geval kan deelname aan een demonstratie leiden tot ontslag. Ontslag zal hoogstwaarschijnlijk gevolgen hebben voor de verblijfsvergunningen van internationale medewerkers.

Werknemers aan onderwijsinstellingen kunnen op basis van verschillende verblijfsvergunningen in Nederland verblijven. Zo bestaan onder meer de verblijfsvergunning voor de kennismigrant³¹, voor wetenschappelijke onderzoekers, de Europese blauwe kaart, de tewerkstellingsvergunning³² en de gecombineerde vergunning verblijf en arbeid. De impact van ontslag en de eventuele tijd die iemand daarna heeft om een nieuwe baan te zoeken voor intrekking van de verblijfsvergunning verschilt per type verblijfsvergunning en kan ook samenhangen met de verblijfsduur voorafgaand aan ontslag.

Zo kan de Europese blauwe kaart bijvoorbeeld worden ingetrokken als de houder hiervan niet langer over een geldige arbeidsovereenkomst beschikt (of een ander bindend, schriftelijk aanbod heeft).³³ De Europese blauwe kaart wordt alleen ingetrokken op grond van werkloosheid indien de houder hiervan of (a) langer dan drie maanden werkloos is en minder dan twee jaar houder is van de Europese blauwe kaart of (b) langer dan zes maanden werkloos is en ten minste twee jaar houder is van de Europese blauwe kaart.³⁴

In het geval van ontslag van een persoon met een verblijfsvergunning als kennismigrant of wetenschappelijk onderzoeker, krijgt de houder hiervan drie maanden de tijd om een nieuwe baan te vinden voordat de verblijfsvergunning wordt ingetrokken.³⁵ De IND moet bij het intrekken van de verblijfsvergunning alle omstandigheden en feiten meewegen en rekening houden met onder andere het recht op familieleden, zoals beschermd door artikel 8 EVRM. Het kan dus zo zijn dat de houder van één van de verschillende verblijfsvergunningen met als verblijfsdoel arbeid die ontslagen wordt en geen nieuwe baan vindt, toch kan blijven op basis van andere gronden/een ander verblijfsdoel (zoals familieleden). Dit is contextafhankelijk en voor iedere individuele situatie anders.

Hiernaast zijn onderwijsinstellingen als werkgevers gebonden aan regels omtrent ontslag. Zij kunnen niet zonder meer overgaan tot ontslag omdat hun werknemers bij deelname aan een demonstratie hun grondrechten uitoefenen. Redenen voor ontslag kunnen bijvoorbeeld gelegen zijn in verwijtbaar gedrag van de werknemer of een verstoorde arbeidsverhouding.³⁶ Bij PILP zijn geen zaken bekend van ontslag wegens deelname aan een demonstratie. Wel kan handelen in strijd met een gedragscode onder bepaalde omstandigheden gekwalificeerd

³⁰ Lees meer over de universiteitsdemocratie en het demonstratierecht op onderwijsinstellingen in de eerdere analyse van PILP 'Analyse 'Richtlijn protesten universiteiten en hogescholen' en het demonstratierecht'. Te raadplegen via: <https://pilp.nu/juridische-analyse-demonstreren-op-universiteiten-en-hogescholen/>.

³¹ Hier valt ook onder een gastdocent aan een onderwijsinstelling met een gastovereenkomst met die instelling, zie art. 2.1 lid 1 sub d Besluit uitvoering Wet arbeid vreemdelingen 2022.

³² De tewerkstellingsvergunning is geen verblijfsvergunning maar een werkvergunning. Verlies hiervan zal dus niet automatisch leiden tot verblijfsrechtelijke problemen omdat de werknemer een aparte verblijfsvergunning heeft. De tewerkstellingsvergunning zal om deze reden niet verder in dit stuk besproken worden.

³³ Art. 3.91c lid 1 jo. art. 3.89b lid 1 sub a jo. art. 3.30b lid 1 sub a Vb.

³⁴ Art. 3.91c lid 1 jo. art. 3.89b lid 2 Vb.

³⁵ Art. 19 jo. art. 18 lid 1 sub f Vw.

³⁶ Art. 7:669 lid 3 sub e & g BW.

worden als verwijtbaar handelen van de werknemer.³⁷ Ook betrokkenheid van een manager bij een intern protest tegen de handelingen van het senior management konden leiden tot een dermate verstoorde arbeidsrelatie dat het ontslag gegrond was.³⁸ Er zijn dus situaties denkbaar waarbij handelingen tijdens een demonstratie kunnen leiden tot gronden voor ontslag. Dit zal echter de uitzondering zijn en niet de regel. Werkgevers zullen vaak eerst het gesprek aangaan met de werknemer en/of hen een officiële waarschuwing geven.

Een omstandigheid die hierbij een rol kan spelen is een eventuele strafrechtelijke veroordeling. In hoofdstuk 6 van deze analyse wordt besproken welke gevolgen een strafrechtelijke veroordeling in het algemeen op de verblijfsvergunning kan hebben. In de arbeidscontext is daarnaast nog relevant dat een strafrechtelijke veroordeling kan leiden tot het verlies van de Verklaring Omtrent Goed Gedrag (“VOG”). Wanneer het hebben van een VOG een vereiste is voor de functie van de houder van een verblijfsvergunning met als verblijfsdoel arbeid, kan het verlies van de VOG leiden tot het verlies van de baan en hiermee tot het verlies van de verblijfsvergunning.

Concluderend kunnen in uitzonderlijke gevallen handelingen tijdens een demonstratie leiden tot het ontslag van de werknemer. Ontslag kan gevolgen hebben voor de verblijfsvergunning van de internationale werknemer en in het meest vergaande geval leiden tot verlies van de verblijfsstatus.

5. Veroordeling voor strafbare feiten

5.1 Intrekking en afwijzing verblijfsvergunning na veroordeling

Deelname aan een demonstratie is niet strafbaar. De meeste deelnemers aan demonstraties zullen dan ook niet geconfronteerd worden met strafrechtelijke vervolging en veroordeling. Toch worden in sommige gevallen wél strafbare feiten gepleegd tijdens demonstraties. Als dit leidt tot een strafrechtelijke veroordeling, ook wanneer het gaat om strafbare feiten die plaatsvonden tijdens demonstraties buiten het terrein van de onderwijsinstelling kan dit impact hebben op een verblijfsvergunning. Het gaat in een dergelijk geval om intrekking van de verblijfsvergunning wegens gevaar voor de openbare orde of nationale veiligheid.³⁹ Eerst wordt hieronder kort toegelicht wanneer een strafrechtelijke veroordeling kan leiden tot intrekking van de verblijfsvergunning. Hierna wordt ingegaan op strafmaxima van een aantal strafbare feiten die zich voor kunnen doen tijdens een demonstratie. Ook het mogelijk mitigerende effect van de bescherming van het demonstratierecht en burgerlijke ongehoorzaamheid op een veroordeling en de strafmaat worden hieronder besproken.

Een strafrechtelijke veroordeling kan leiden tot intrekking of afwijzing van verlenging van de verblijfsvergunning wegens gevaar voor de openbare orde of nationale veiligheid in twee situaties. De eerste situatie betreft een persoon met een verblijfsduur van korter dan drie jaar en een misdrijf waar een gevangenisstraf van twee jaar of meer op staat. In een dergelijk geval moet (voor intrekking van de verblijfsvergunning) de persoon bij rechterlijk vonnis een gevangenisstraf, jeugddetentie, taakstraf, tbs-maatregel, plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders, plaatsing in een inrichting voor jeugdigen of een maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige worden opgelegd.⁴⁰ Het kan ook gaan om een taakstraf opgelegd bij strafbeschikking of ‘het buitenlandse equivalent van een dergelijke straf of maatregel’.⁴¹ Wanneer ‘de totale duur van de onvoorwaardelijk ten uitvoer te leggen gedeelten van die straffen en maatregelen ten minste gelijk is aan 1 dag,

³⁷ Zoals bijvoorbeeld in Rechtbank Amsterdam 20 februari 2020, [ECLI:NL:RBAMS:2020:1163](#). Een werknemer plaatst berichten op Facebook welke in strijd zijn met de Code of Conduct van Greenpeace. De werknemer is ook niet bereid om zich aan de Code of Conduct te conformeren waardoor in redelijkheid niet verlangd kan worden dat Greenpeace het dienstverband voortzet.

³⁸ Rechtbank Noord-Holland 3 oktober 2023, [ECLI:NL:RBNHO:2023:10837](#).

³⁹ Art. 18 lid 1 sub e & art. 19 Vb.

⁴⁰ Art. 3.86 lid 1 sub a Vb.

⁴¹ Ibid.

kan de verlenging van de verblijfsvergunning worden afgewezen en kan de vergunning dus ook worden ingetrokken.⁴²

De tweede situatie betreft een persoon waarbij een van de hiervoor opgesomde straffen of maatregelen wordt opgelegd voor een misdrijf waarvoor een straf van drie jaar of meer kan worden opgelegd.⁴³ In een dergelijk geval hangt het af van de verblijfsduur van de persoon in kwestie en hoeveel jaar gevangenisstraf maximaal opgelegd kan worden voor het misdrijf, wat de drempel van de 'totale duur van de onvoorwaardelijk ten uitvoer te leggen gedeelten van die straffen en maatregelen' bedraagt.⁴⁴ Wanneer het gaat om een misdrijf waar een gevangenisstraf van zes jaar of minder op staat, geldt de volgende tabel:

Verblijfsduur	Totale duur straf/maatregel
minder dan 3 jaar:	1 dag;
ten minste 3 jaar, maar minder dan 4 jaar:	5 maanden;
ten minste 4 jaar, maar minder dan 5 jaar:	7 maanden;
ten minste 5 jaar, maar minder dan 6 jaar:	15 maanden;
ten minste 6 jaar, maar minder dan 7 jaar:	18 maanden;
ten minste 7 jaar, maar minder dan 8 jaar:	22 maanden;
ten minste 8 jaar, maar minder dan 9 jaar:	27 maanden;
ten minste 9 jaar, maar minder dan 10 jaar:	33 maanden;
ten minste 10 jaar, maar minder dan 15 jaar:	40 maanden;
ten minste 15 jaar:	65 maanden.

Art. 3.86 lid 2 Vb.

Een voorbeeld: Je verblijfsduur is 4,5 jaar en je wordt vervolgd voor een misdrijf waar maximaal 5 jaar gevangenisstraf op staat. De totale duur van de opgelegde straf of maatregel moet dan ten minste 7 maanden bedragen voordat de IND over kan gaan tot de weigering van verlenging, of de intrekking van de verblijfsvergunning.

De volgende tabel geldt voor misdrijven waar je meer dan zes jaar gevangenisstraf voor kan krijgen:

Verblijfsduur	Totale duur straf/maatregel
minder dan 3 jaar:	1 dag;
ten minste 3 jaar, maar minder dan 4 jaar:	4 maanden en 2 weken;
ten minste 4 jaar, maar minder dan 5 jaar:	6 maanden;

⁴² Art. 3.86 lid 1 sub a, lid 2 & lid 3 Vb. Nadruk toegevoegd.

⁴³ Art. 3.86 lid 1 sub b Vb. Nadruk toegevoegd.

⁴⁴ Art. 3.86 lid 1 sub b, lid 2 & lid 3 Vb.

ten minste 5 jaar, maar minder dan 6 jaar:	12 maanden;
ten minste 6 jaar, maar minder dan 7 jaar:	15 maanden;
ten minste 7 jaar, maar minder dan 8 jaar:	18 maanden;
ten minste 8 jaar, maar minder dan 9 jaar:	22 maanden en 2 weken;
ten minste 9 jaar, maar minder dan 10 jaar:	27 maanden;
ten minste 10 jaar, maar minder dan 15 jaar:	30 maanden;
ten minste 15 jaar:	48 maanden.

Art. 3.86 lid 3 Vb.

Een voorbeeld: Je verblijfsduur is 4,5 jaar je wordt vervolgd voor een misdrijf waar maximaal 7 jaar gevangenisstraf op staat. De totale duur van de opgelegde straf of maatregel moet dan ten minste 6 maanden bedragen voordat de IND over kan gaan tot de weigering van verlenging, of de intrekking van de verblijfsvergunning. Bij een hogere mogelijke straf hoeft de totale opgelegde straf dus minder lang te zijn. Bij een langere verblijfsduur is een langere totale opgelegde straf vereist voor overgegaan kan worden tot intrekking of afwijzing van verlenging van de verblijfsvergunning.

Ook kan de aanvraag tot verlenging van de verblijfsvergunning worden afgewezen of overgegaan worden tot intrekking van de verblijfsvergunning wanneer iemand voor ten minste drie misdrijven vergelijkbare straffen of maatregelen is opgelegd zoals hierboven beschreven.⁴⁵ Als drempel voor de totale duur van de onvoorwaardelijk opgelegde straffen of maatregelen (voor de drie misdrijven samen) geldt de volgende tabel:

Verblijfsduur	Totale duur straf/maatregel
minder dan 3 jaar:	1 dag;
ten minste 3 jaar, maar minder dan 4 jaar:	4 maanden;
ten minste 4 jaar, maar minder dan 5 jaar:	5 maanden;
ten minste 5 jaar, maar minder dan 6 jaar:	6 maanden;
ten minste 6 jaar, maar minder dan 7 jaar:	7 maanden;
ten minste 7 jaar, maar minder dan 8 jaar:	8 maanden;
ten minste 8 jaar, maar minder dan 9 jaar:	9 maanden;
ten minste 9 jaar, maar minder dan 10 jaar:	10 maanden;
ten minste 10 jaar, maar minder dan 15 jaar:	12 maanden;
ten minste 15 jaar:	14 maanden.

Art. 3.86 lid 5 Vb.

⁴⁵ Art. 3.86 lid 4 Vb.

In alle bovengenoemde gevallen en tabellen wordt het volgende onder ‘verblijfsduur’ verstaan: ‘de duur van het rechtmatige verblijf (...) direct voorafgaande aan het moment waarop het misdrijf is gepleegd of aangevangen’.⁴⁶ Met rechtmatig verblijf wordt bedoeld verblijf als (onder andere) student, kennismigrant, houder van de Europese blauw kaart en wetenschappelijk onderzoeker, met een geldige verblijfsvergunning.⁴⁷

Bij de berekening van de totale duur van de straf of maatregel wordt naar een aantal zaken gekeken. Bij een taakstraf wordt gekeken naar ‘de duur van de vrijheidsstraf die de rechter heeft vastgesteld voor het geval de veroordeelde de taakstraf niet naar behoren verricht’ en ‘voor iedere twee uren bij strafbeschikking opgelegde taakstraf: een dag vrijheidsstraf’.⁴⁸ Indien het gaat om ‘een maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige’ wordt gekeken naar de duur van de vervangende jeugddetentie voor wanneer niet naar behoren aan de maatregel is meegewerkt.⁴⁹ Wanneer een onvoorwaardelijke gevangenisstraf wordt opgelegd, bedraagt de lengte daarvan de totale duur van de straf (in het kader van de verblijfsvergunning).

Verder wordt bij de intrekking of weigering van verlenging van de verblijfsvergunning ook de buiten Nederland gepleegde of bestrafte inbreuk op de openbare orde meegenomen. Dit is alleen zo als deze gedragingen naar Nederlands recht een misdrijf opleveren waarvoor een gevangenisstraf van twee, drie, of zes jaren kan worden opgelegd en ‘waarbij de strafmaat vergelijkbaar is met de strafmaat die in Nederland zou zijn opgelegd wanneer het feit in Nederland zou zijn gepleegd’.⁵⁰

In een aantal specifieke situaties kan worden afgeweken van hetgeen hierboven besproken.⁵¹ De IND moet in zijn besluit tot intrekking of afwijzing van het verzoek tot verlenging van de verblijfsvergunning alle omstandigheden van het geval betrekken. Ook wordt niet overgegaan tot intrekking of afwijzing wanneer uitzetting in strijd zou zijn met artikel 8 EVRM.⁵²

Naast de hierboven omschreven situaties, kan de aanvraag tot verlenging van een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd worden afgewezen wegens gevaar voor de openbare orde ‘indien zwaarwegende belangen naar het oordeel van Onze Minister daartoe nopen’.⁵³

De aanvraag voor een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd kan worden afgewezen om verschillende redenen, waaronder een veroordeling voor een misdrijf waarvoor een gevangenisstraf van drie jaren of meer kan worden opgelegd of wanneer tbs is opgelegd.⁵⁴ In deze situatie kan de verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd ook worden ingetrokken.⁵⁵ Bij deze intrekking moet de totale duur van de straf of maatregel ten minste gelijk zijn aan de normen uit de tabellen hierboven.⁵⁶

Voor het intrekken of afwijzen van een verblijfsvergunning is een onherroepelijk rechterlijk vonnis niet noodzakelijk. Het kan ook gaan om een taakstraf opgelegd bij onherroepelijke strafbeschikking (een taakstraf

⁴⁶ Art. 3.86 lid 6 Vb.

⁴⁷ Art. 3.86 lid 6 Vb jo. art. 3.4 lid 1 Vb.

⁴⁸ Art. 3.86 lid 7 sub a Vb.

⁴⁹ Art. 3.86 lid 7 sub b Vb.

⁵⁰ Art. 3.86 lid 8 Vb.

⁵¹ Zo wordt de aanvraag niet afgewezen als de vreemdeling minderjarig is en één ouder met de Nederlandse nationaliteit in Nederland is gevestigd (lid 9). Ook wordt de aanvraag niet afgewezen bij een verblijfsduur van tien jaar tenzij het gaat om een aantal specifieke misdrijven (zie art. 22b lid 1 Wetboek van Strafrecht en de Opiumwet) (lid 10). Ook kan de aanvraag worden afgewezen bij ernstige redenen om te veronderstellen ‘dat de vreemdeling zich schuldig heeft gemaakt aan gedragingen als bedoeld in artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag’ of dit het geval is voor de partner/ouder van de vreemdeling (lid 11). Bij een houder van een EU-verblijfsvergunning voor langdurig ingezetenen moet rekening gehouden worden met ‘de ernst van de inbreuk of het soort van inbreuk’ en ‘het gevaar dat van deze persoon uitgaat’ (lid 13). De aanvraag tot verlenging wordt verder niet afgewezen wanneer het verblijfsrecht ontleend wordt aan de Associatieovereenkomst met Turkije tenzij de gedraging van de houder hiervan ‘een actuele, werkelijke en ernstige bedreiging voor een fundamenteel belang van de samenleving vormt’ (lid 15).

⁵² Art. 3.86 lid 17 Vb.

⁵³ Art. 3.87 Vb.

⁵⁴ Art. 21 lid 1 sub c Vw.

⁵⁵ Art. 22 lid 2 sub c Vw.

⁵⁶ Art. 3.98 Vb.

kan opgelegd worden bij strafbeschikking tot maximaal 180 uur).⁵⁷ Met een strafbeschikking legt het Openbaar Ministerie (“OM”) zelf een straf op. Hier komt geen rechter aan te pas.⁵⁸ Het is wel mogelijk om binnen veertien dagen in verzet te gaan tegen de strafbeschikking. Verzet is alleen een mogelijkheid wanneer nog niet aan de strafbeschikking is voldaan door de persoon aan wie deze is uitgereikt.⁵⁹

5.2 Strafmaxima voor verschillende strafbare feiten

Voor intrekking of afwijzing van de verlenging van een verblijfsvergunning is de maximale straf voor een misdrijf op twee manieren relevant: voor de totale duur van de straf of maatregelen en voor welke van de bovenstaande tabellen geldt. Om deze reden zijn hieronder een aantal strafmaxima op een rij gezet voor strafbare feiten die mogelijk kunnen spelen tijdens demonstraties.

Ten eerste is belangrijk dat een veroordeling op grond van art. 11 Wom voor het houden van een samenkomst ‘waarvoor de vereiste kennisgeving niet is gedaan of waarvoor een verbod is gegeven’ of het handelen in strijd met voorschriften of beperkingen bij demonstraties geen misdrijf oplevert.⁶⁰ Deze gedragingen worden gekwalificeerd als overtredingen en voor intrekking of afwijzing van de verlenging van een verblijfsvergunning op grond van strafrechtelijke veroordeling moet sprake zijn van een misdrijf. Een veroordeling voor een overtreding van de Wom heeft dus geen gevolgen voor je verblijfsvergunning.⁶¹

Veelvoorkomende strafbare feiten bij demonstraties op het privéterrein van een onderwijsinstelling zijn huisvredebreuk en lokaalvredebreuk. Op huisvredebreuk staat een maximale gevangenisstraf van één jaar.⁶² Dit kan onder bepaalde omstandigheden oplopen tot ruim twee jaar.⁶³ Voor het misdrijf lokaalvredebreuk kan maximaal een gevangenisstraf van drie maanden worden opgelegd.⁶⁴ Dit kan onder bepaalde omstandigheden oplopen tot ruim één jaar.⁶⁵

Het strafmaximum voor vernieling is een gevangenisstraf van twee jaar (vijf jaar als het om dieren gaat).⁶⁶ Voor het beschadigen van een gebouw waarbij gevaar voor goederen ontstaat, geldt een strafmaximum van zes maanden gevangenisstraf, oplopend tot één jaar wanneer levensgevaar voor een ander ontstaat en twee jaar wanneer dit iemands dood ten gevolge heeft.⁶⁷

Voor bedreiging geldt als strafmaximum een gevangenisstraf van drie jaar.⁶⁸ Dit kan verhoogd worden als het gaat om schriftelijke bedreiging met een voorwaarde (vier jaar) of bedreiging met een terroristisch oogmerk (zes jaar).⁶⁹ Wanneer het gaat om bedreiging van een politieagent kan de straf oplopen tot vier jaar.⁷⁰

Voor openlijke geweldpleging (tegen personen of goederen) kan maximaal een gevangenisstraf van vier en een half jaar worden opgelegd.⁷¹ Dit kan verhoogd worden wanneer er sprake is van het opzettelijk vernielen van

⁵⁷ Art. 3.86 leden 1&4 Vb & art. 257a lid 2 Wetboek van Strafvordering.

⁵⁸ Art. 257e Wetboek van Strafvordering.

⁵⁹ Art. 257e lid 1 Wetboek van Strafvordering.

⁶⁰ Art. 11 Wom.

⁶¹ Een veroordeling voor een overtreding komt wel op het strafblad te staan en kan dus gevolgen hebben voor de VOG. Zoals eerder uitgelegd kan het verlies van de VOG gevolgen hebben voor de arbeidsovereenkomst en op deze manier ook voor de verblijfsvergunning.

⁶² Art. 138 lid 1 Wetboek van Strafrecht.

⁶³ Art. 138 leden 3&4 Wetboek van Strafrecht.

⁶⁴ Art. 139 lid 1 Wetboek van Strafrecht.

⁶⁵ Art. 139 leden 3&4 Wetboek van Strafrecht.

⁶⁶ Art. 350 Wetboek van Strafrecht.

⁶⁷ Art. 171 Wetboek van Strafrecht.

⁶⁸ Art. 285 lid 1 Wetboek van Strafrecht.

⁶⁹ Art. 285 lid 2 en 3 Wetboek van Strafrecht.

⁷⁰ Art. 285 lid 5 Wetboek van Strafrecht.

⁷¹ Art. 141 lid 1 Wetboek van Strafrecht.

goederen of wanneer het geweld enig lichamelijk letsel ten gevolge heeft (zes jaar), wanneer het geweld zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft (negen jaar) of wanneer het geweld de dood ten gevolge heeft (twaalf jaar).⁷²

Het gaat bij de bovenstaande opsomming om strafmaxima. Welke tabel uit hoofdstuk 6.1 van toepassing is, is afhankelijk van deze strafmaxima (onderverdeeld in een strafmaximum van meer of minder dan 6 jaar). Een strafmaximum hoeft echter niet altijd veel te zeggen over de straf die daadwerkelijk kan worden verwacht na een veroordeling omdat het, logischerwijs, gaat om de maximaal mogelijke straf. Dit maximum wordt lang niet altijd opgelegd door de rechter of geëist door het OM. Voor een meer situatie-specifieke inschatting kan bijvoorbeeld gekeken worden naar de richtlijnen van het OM voor het bepalen van de strafeis.⁷³ Er bestaan vergelijkbare richtlijnen voor onder andere openbare geweldpleging⁷⁴, mishandeling⁷⁵ en bedreiging⁷⁶. Deze richtlijnen geven meer handvaten voor de te verwachten straf in een specifieke situatie.

5.3 Burgerlijke ongehoorzaamheid, demonstratierecht en straffen

De bescherming van het demonstratierecht en burgerlijke ongehoorzaamheid kán een mitigerend effect hebben op de strafmaat. Dit hoeft echter niet zo te zijn. Dit hoofdstuk bespreekt een aantal strafrechtelijke zaken waarin de bescherming van het demonstratierecht een rol speelde.

De Rechtbank Midden-Nederland oordeelde in 2022 dat ‘geweld’ restrictief moet worden uitgelegd in het kader van het demonstratierecht als:

‘het gebruik van, of openlijk aanzetten tot, fysiek geweld dat verwondingen of serieuze dan wel ernstige schade aan eigendommen tot gevolg heeft (of tot doel heeft), waarbij die verwondingen of gevolgen redelijkerwijs verwacht mogen worden.’⁷⁷

Een demonstratie verliest zijn status als vreedzaam dus niet zomaar. Zo oordeelde de Rechtbank Midden-Nederland in dezelfde zaak dat het beplakken met lijm en posters van ramen en glazen draaideuren geen geweld opleverde omdat ‘de goederen relatief eenvoudig konden worden hersteld en de schade in die zin beperkt is gebleven’.⁷⁸ De actie is daarmee dus nog vreedzaam en valt onder de bescherming van artikel 11 EVRM.⁷⁹ Hoewel er geen sprake is van geweld leidden deze acties wel tot een veroordeling voor vernieling.⁸⁰ Hiervoor werd in dit geval geen straf opgelegd mede in het licht van het demonstratierecht en het voorkomen van een *chilling effect* op demonstraties.⁸¹

Ook in andere zaken zien we dat rechters concluderen dat bepaalde acties geen strafbaar feit opleveren of niet tot straf leiden vanwege de bescherming van het demonstratierecht. Zo achtte het Gerechtshof Den Haag in 2023 bewezen dat de verdachte vuurwerk had afgestoken tijdens een demonstratie, hetgeen strafbaar is onder

⁷² Art. 141 lid 2 Wetboek van Strafrecht.

⁷³ Aanwijzing kader voor strafvordering meerderjarigen (*Stcrt.* 2019, 14890). Te raadplegen via: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042068/2019-04-01>. In deze richtlijnen staat bijvoorbeeld dat de strafeis van het OM voor een ‘first offender’ van lokaal- of huisvredebreuk, mits alleen gepleegd, een geldboete van 150 euro is bij een voor de openbare dienst bestemd lokaal. Bij een besloten lokaal gaat het om 225 euro. Dit kan oplopen tot een gevangenisstraf van achttien dagen bij meermalen recidive binnen twee jaar (Richtlijn voor strafvordering huis- en lokaalvredebreuk (*Stcrt.* 2015, 4243). Te raadplegen via: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0036302/2015-03-01>).

⁷⁴ Richtlijn voor strafvordering openlijke geweldpleging (*Stcrt.* 2019, 14876). Te raadplegen via: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042057/2019-04-01>.

⁷⁵ Richtlijn voor strafvordering mishandeling (*Stcrt.* 2020, 62343). Te raadplegen via: <https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/richtlijnen-voor-strafvordering-resultaten/richtlijn-voor-strafvordering-mishandeling-2020r008>.

⁷⁶ Richtlijn voor strafvordering bedreiging (*Stcrt.* 2022, 8261). Te raadplegen via: <https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/richtlijnen-voor-strafvordering-resultaten/richtlijn-voor-strafvordering-bedreiging-2022r002>.

⁷⁷ Rechtbank Midden-Nederland 9 december 2022, [ECLI:NL:RBMNE:2022:5240](https://ecli.nl/NL:RBMNE:2022:5240), r.o. 6.3.

⁷⁸ *Ibid.*

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ *Ibid.*

⁸¹ Rechtbank Midden-Nederland 9 december 2022, [ECLI:NL:RBMNE:2022:5240](https://ecli.nl/NL:RBMNE:2022:5240), r.o. 8.3.

art. 429 Wetboek van Strafrecht. Het Gerechtshof overweegt dat dit *in casu* geen gevaar opleverde voor anderen en dat dit vaak voorkomt bij demonstraties:

‘De verdachte maakte daarmee naar het oordeel van het hof gebruik van de vrijheid van meningsuiting, welke aan haar toekomt op grond van artikel 10 van het EVRM en de vrijheid van vergadering of vereniging, beschermd door artikel 11 van het EVRM, te meer nu de rookpotten bewust in de kleuren van de Koerdische vlag waren gekozen.

(...)

Naar het oordeel van het hof is de handhaving van het verbod op het, als een ander dan een persoon met gespecialiseerde kennis, professioneel vuurwerk voorhanden hebben en afsteken in de gegeven omstandigheden niet evenredig en moet deze strafbepaling op grond van de werking van de artikelen 10 en 11 van het EVRM buiten toepassing blijven.⁸²

Het Gerechtshof concludeert dat het bewezenverklarde geen strafbaar feit oplevert en dat de verdachte ontslagen wordt van alle rechtsvervolging.⁸³

In 2020 oordeelde het Gerechtshof Amsterdam dat sprake was van lokaalvredebreuk tijdens een demonstratie en dat dit ook strafbaar was. Toch werd geen straf opgelegd omdat ‘de demonstratie een vreedzaam en beperkt karakter heeft gehad en dat volstaan had kunnen worden met minder verstrekkende maatregelen dan aanhouding van de verdachten’.⁸⁴ In 2022 verwierp de Hoge Raad in cassatie het argument dat de verdachte moest worden ontslagen van alle rechtsvervolging omdat de strafvervolging in strijd zou zijn met art. 10 en 11 EVRM. De Hoge Raad overweegt:

‘uit de door het EHRM geformuleerde uitgangspunten volgt dat het recht van vrijheid op vreedzame vergadering zich niet ertegen verzet dat een persoon die deelneemt aan een vreedzame demonstratie, kan worden onderworpen aan de dreiging van een straf of maatregel als de betreffende persoon zelf een “reprehensible act” pleegt tijdens de demonstratie.’⁸⁵

Volgens de Hoge Raad heeft het hof door geen straf op te leggen ook voldoende rekening gehouden met het voorkomen van een *chilling effect* op demonstranten.⁸⁶

In een andere zaak waarin het ook om lokaalvredebreuk ging, oordeelde de rechtbank echter dat de feiten niet strafbaar waren:

‘Gezien het vreedzame karakter van de demonstraties, is de politierechter van oordeel dat verdachte een beroep toekomt op het recht op vrijheid van meningsuiting en het recht op vrijheid van vergadering en vereniging. Dat de demonstraties plaatsvonden in een besloten lokaal, namelijk in een winkel van Zara en in een winkel van de Albert Heijn, doet daaraan niet af.’⁸⁷

Ook oordeelt de rechter dat gezien ‘het vreedzame karakter van de protesten, alsmede de korte duur daarvan en het feit dat deze kleinschalig waren en nauwelijks met hinder, laat staan met het veroorzaken van schade of het plegen van (andere) strafbare feiten gepaard zijn gegaan’, er onvoldoende feiten zijn gebleken die rechtvaardigen dat tot strafvervolging is overgegaan.⁸⁸ De strafvervolging levert ‘een ongerechtvaardigde en disproportionele inbreuk op het recht van demonstratievrijheid’ op.⁸⁹ De conclusie is ontslag van alle rechtsvervolging.⁹⁰

⁸² Gerechtshof Den Haag 19 januari 2023, [ECLI:NL:GHDHA:2023:44](#).

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Gerechtshof Amsterdam 28 augustus 2020, [ECLI:NL:GHAMS:2020:2377](#).

⁸⁵ Hoge Raad 8 februari 2022, [ECLI:NL:HR:2022:126](#), r.o. 2.5.2.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Rechtbank Noord-Holland 31 augustus 2022, [ECLI:NL:RBNHO:2022:7825](#), r.o. 5.3.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid.

We zien dus dat de bescherming van het demonstratierecht kán leiden tot ontslag van alle rechtsvervolging of het niet opleggen van een straf. Dit is echter niet altijd het geval. Zo kreeg één van de demonstranten die zich had vastgeplakt aan het schilderij ‘Meisje met de Parel’ één maand onvoorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd alsmede één maand voorwaardelijk. Volgens de rechter was dit protest niet vreedzaam en heeft de actie een schok in de samenleving veroorzaakt.⁹¹ In een andere zaak hield het Gerechtshof Den Haag wel rekening met het feit dat ‘de verdachte de frustratie van het openbaar gezag kennelijk niet als doel op zichzelf beschouwt, maar handelt vanuit een oprecht beleven van zijn opvattingen en idealen’, maar legde toch een boete op.⁹²

Rechters houden dus rekening met het demonstratierecht en burgerlijke ongehoorzaamheid in een eventuele veroordeling en strafoplegging. Dit kan leiden tot ontslag van alle rechtsvervolging, het niet opleggen van een straf na veroordeling⁹³ of het opleggen van een lagere straf. Dit is echter niet altijd het geval; het demonstratierecht is geen vrijbrief voor het plegen van strafbare feiten. Wanneer er een strafbaar feit wordt gepleegd tijdens een demonstratie kan er een veroordeling volgen en kan de rechter een straf opleggen. Strafrechtelijke veroordeling kan echter alleen volgen op het daadwerkelijk plegen van een strafbaar feit. Enkele deelname aan een demonstratie is op zichzelf niet strafbaar en in de meeste gevallen zullen er geen strafbare feiten gepleegd worden tijdens een demonstratie.

6. Conclusie

In conclusie hebben internationale studenten en medewerkers, net zoals iedereen, het recht om te demonstreren, ook op onderwijsinstellingen en ongeacht hun verblijfsstatus. Deelname aan een demonstratie kan niet zonder meer leiden tot intrekking van de verblijfsvergunning. In vergaande gevallen kunnen acties tijdens demonstraties wel gevolgen hebben voor deze verblijfsvergunningen. In deze analyse zijn die gevallen besproken.

Omdat internationale studenten en medewerkers voor hun verblijfsvergunning vaak afhankelijk zijn van respectievelijk hun inschrijving aan de onderwijsinstelling en hun arbeidsovereenkomst met de onderwijsinstelling, kunnen uitschrijving en ontslag leiden tot verlies van de verblijfsvergunning. Ook een strafrechtelijke veroordeling in het kader van deelname aan een demonstratie kan negatieve gevolgen hebben voor de verblijfsvergunning van internationale studenten en medewerkers.

Al deze gevallen betreffen potentiële, vergaande gevolgen. Uitschrijving, ontslag en strafrechtelijke veroordeling vereisen feiten en grondslagen die deze ingrijpende sancties kunnen dragen. Bovendien dient de rechter rekening te houden met de bescherming van het demonstratierecht en het voorkomen van een *chilling effect*.⁹⁴ Verlies van de verblijfsvergunning na deelname aan een demonstratie zal dus eerder de uitzondering zijn dan de regel.

---

⁹¹ Rechtbank Den Haag 4 november 2022, [ECLI:NL:RBDHA:2022:14575](#).

⁹² Gerechtshof Den Haag 11 juli 2017, [ECLI:NL:GHDHA:2017:2030](#).

⁹³ Een strafrechtelijke veroordeling waarbij geen straf wordt opgelegd kan, zoals eerder benoemd, toch gevolgen hebben voor de verblijfsvergunning met het verblijfsdoel arbeid wanneer de veroordeling leidt tot het verlies van de VOG.

⁹⁴ De bovenstaande analyse is een algemene omschrijving van de mogelijke gevolgen van deelname aan demonstraties op de verblijfsvergunningen van internationale studenten en medewerkers. Neem voor persoonlijk advies contact op met een straf-, migratie- of arbeidsrechtadvocaat.